

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ

УДК 364-3-387.26 (092): 378 (477)

ОЛЕНА ІЛЬЧЕНКО

(Полтава)

СУЧАСНА ОЦІНКА ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЖІНОК В ОСВІТІ УКРАЇНИ

Здійснено оцінювання історико-педагогічних здобутків благодійної діяльності жінок XVII – 70-х рр. XVIII ст. як дієвого важеля розбудови та розвитку освітньої галузі України. Представлено оцінку досвіду жіночої благодійності як духовно-морального феномену, історико-педагогічного феномену, соціально-громадського феномену, соціально-економічного феномену.

Ключові слова: сучасна оцінка, історичний досвід, освітня галузь, феномен благодійної діяльності жінок (духовно-моральний, історико-педагогічний, соціально-громадський, соціально-економічний).

Виявлення доцільності творчого використання теоретичних і практичних здобутків благодійної діяльності жінок XVII – 70-х рр. XVIII ст. в умовах національної стратегії розвитку освіти України у XXI ст. передбачає реалізацію таких напрямів дослідницької роботи: 1) оцінювання історико-педагогічного досвіду благодійної діяльності жінок XVII – 70-х рр. XVIII ст. як дієвого важеля розбудови та розвитку освітньої галузі України; 2) аналіз сучасного стану жіночої благодійної діяльності, обґрунтування прогностичних тенденцій розвитку та стратегічних напрямів творчого використання здобутків благодійності в освіті XXI ст.

У межах дослідження здійснюємо оцінку історико-педагогічних здобутків жіночої благодійної діяльності в освіті XVII – 70-х рр. XVIII ст., що є метою нашої публікації.

За твердженням дослідників історії педагогіки (Л. Березівська, М. Богуславський, М. Демков, О. Піскунов, З. Равкін, О. Сухомлинська та ін.), використання історико-педагогічного досвіду в сучасних умовах виступає важливим джерелом обґрунтування пріоритетних напрямів розвитку парадигми освіти XXI ст. «... Лише історичний аспект, – зазначає О. Сухомлинська, – генеза феноменів, що розглядаються, відкривають природу явищ в усій їх повноті і значущості...» [6, с. 10]. У зв'язку із цим, перетворення сучасної національної системи освіти, яка є стратегічним ресурсом суспільства, «... найбільш масштабною і людиномісткою сферою українського соціуму, визначальним чинником його політичної, соціально-економічної, культурної й наукової організації» [4, с. 3], потребує ґрунтового аналізу та узагальнення її історико-педагогічного досвіду.

Тож, у дослідженні маємо можливість вдумливо осмислити минуле, об'єктивно оцінити історичні реалії, неупереджено вивчити особливості генезису історико-педагогічних надбань досліджуваних століть. З цією метою за основу «виходу в сучасність» (З. Равкін) нами взято третій підхід, запропонований російським ученим З. Равкіним, сутність якого полягає в аналітично-синтетичному узагальненні конкретного історичного процесу (факту, явища), близького за значенням та умовами перебігу до певної події в сфері сучасної освіти [5, с. 7]. Проведений аналіз специфіки історико-педагогічного контексту досліджуваної доби, а також вияв-

лення особливостей розвитку вітчизняної освіти на сучасному етапі її існування, показали співзвучні тенденції в загальних підходах щодо реалізації стратегічної мети і завдань національної системи освіти на порозі третього тисячоліття.

Як нами зазначалося в ході наукових пошуків, часовий вимір XVII – 70-х рр. XVIII ст. був складним і суперечливим етапом відчайдушної боротьби волелюбного українського народу за своє ідейно-політичне, соціально-економічне, національно-релігійне, духовно-культурне визволення від польсько-шляхетського поневолення та московського царського, згодом імперського утиску; спробою ствердження історично існуючих в Україні демократично-республіканських козацьких «прав і вольностей»; намаганням об'єднати всі українські землі в межах соборної національної держави.

Освітня галузь в Україні того часу залишалася в центрі уваги найкращих представників національної еліти. З одного боку, вона спиралася на православно-візантійські традиції Київської Русі, з іншого, – на західноєвропейську модель освітньої культури в «... їх синтезі зі специфікою українських соціально-культурних процесів тогочасного життя ...» [6, с. 54]. Саме для козацької доби («доби українського бароко») характерними були «... риси порубіжжя, коли власне, своє витворювалося із залученням європейських ідей гуманізму і раннього просвітництва з відчутною опорою на власні пошуки сутності людини та її місця в світі. Людина як духовний і тілесний феномен стає ключовою ознакою цього періоду» [6, с. 55]. В руслі такої освітньої ідеології відбувалося становлення і розвитку «нової» школи, яка поєднувала здобутки західноєвропейських духовних цінностей із традиціями давньоруської освіти і культури, яка забезпечувала практично повну грамотність населення, вітчизняну вищу освіту для молодого покоління патріотів, здатних протистояти будь-якому пригнобленню й спроможних вибороти існування вільної, незалежної і самостійної України.

Ці ідеї минулого співзвучні з положеннями, задекларованими у діючих нормативних актах в освітній галузі, зокрема в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. У документі значиться, що освіта, як соціальна основа, що «... відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал народу, виховує патріота і громадянина країни» [4, с. 3], має належати до найважливіших напрямків державної політики України. З огляду на окреслені пріоритети, найважливішим для держави в Національній стратегії визначено «... виховання людини інноваційного типу мислення та культури, проектування акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запитів особистості, потреб суспільства і держави» [3, с. 86]. Здійснення цього процесу не можливе без формування глибокого патріотизму особистості, її активної громадянської позиції, почуття обов'язку, відповідальності і соціальної справедливості.

Як бачимо, спільність освітніх ідей минулого і сучасного, зокрема таких, як: доступність, конкурентоспроможність, демократичність освіти, її національний, гуманістичний характер, людиноцентризм, єдність традиційного та інноваційного, здатність до модернізації і розвитку й ін., свідчить про високу духовність і культуру українського народу, його споконвічну мудрість і прагнення жити у вільній, демократичній і процвітаючій Україні. Лише в такій державі освіта утверджує українську національну ідею і сприяє зміцненню авторитету й формуванню позитивного іміджу країни. Аксиома українського суспільства «вільна людина – розвинене громадянське суспільство – сильна держава» була, є і залишиться для нашого народу відбитком його ментальної природи, свідченням волелюбного і незалежного характеру.

Водночас, як можемо спостерігати з реалій сьогодення, на тлі позитивних соціально-політичних, ідеологічних, освітньої-культурних трансформацій, нинішній рівень освіти в Україні не має можливості у повній мірі забезпечити виконання функції «ключового ресурсу» соціально-економічного розвитку країни

та підвищення її добробуту. На наш погляд, особливо критичним у цьому аспекті виявляється: по-перше, низька престижність освіти і науки в суспільстві, а відтак, слабка мотивація громадськості та бізнесових структур до інвестування освітньої галузі; й, по-друге, стрімке падіння суспільної моралі, бездуховність і низька культура поведінки значної частини громадян, в яких відсутнє почуття відповідальності та обов'язку, безкорисливе, милосердне бажання допомоги і захисту, а отже, – культура благодійної діяльності як духовно-морального феномену.

Таким чином, гостра потреба розбудови та розвитку освітньої галузі України у XXI ст. та багатий досвід XVII – 70-х рр. XVIII ст., насиченого історичними подіями, що спричинили підйом національно-визвольного руху українського народу за свободу, волю і незалежність, та необхідність розвитку, у зв'язку з цим, освітньої галузі, – роблять наше дослідження вкрай актуальним і доцільним.

Слідуючи концепції дослідження, в якості дієвого важеля розбудови та розвитку освітньої галузі України XVII – 70-х рр. XVIII ст. нами обґрунтовано жіночу благодійну діяльність. Як складний історико-педагогічний процес ми визначаємо її як добровільну, безкорисну, соціально-значущу діяльність, що базується на принципах гуманності, милосердя, жертвовності, любові до ближнього, кордоцентричності, гласності й скеровується на пожертви в підтримку та розвиток освітньої галузі України. Гендерний аспект, що зосереджує увагу на «жіночій складовій» суспільних процесів і трансформацій, підкреслює важливість проведеного дослідження.

У контексті зазначеного сучасну оцінку досвіду благодійної діяльності жінок в освіті України XVII – 70-х рр. XVIII ст. здійснюємо з позицій його осмислення, як: 1) *духовно-морального феномену*; 2) *історико-педагогічного феномену*; 3) *соціально-громадського феномену*; 4) *соціально-економічного феномену*.

Оцінюючи благодійність жінок в освіті XVII – 70-х рр. XVIII ст. як *духовно-моральний феномен*, слід зауважити, що в досліджуваній період, коли превалював релігійний світогляд, мораль людей являла собою сукупність релігійних духовних понять, принципів, етичних норм і цінностей, якими вони керувалися в житті. Для тих часів бути добропорядним християнином – означало бути благодійником, який менше думав про те, щоб доброю справою підняти рівень суспільного благополуччя, скільки про те, щоб підняти рівень власної духовної досконалості. «Дай тому, хто в тебе просить, а хто хоче позичити в тебе, не відвертайся» – ці слова Христа виражали основу «милосердних» справ того часу.

У ході дослідження також встановлено, що християнський контекст благодійної діяльності XVII – 70-х рр. XVIII ст. набував особливих ознак у зв'язку з участю в цьому процесі жінок, які робили його більш релігійним, гуманним, духовним, кордоцентричним, жертвовним. Нами з'ясовано, що упродовж культурно-історичного розвитку суспільства, саме жінками, завдяки їхній чуйності, сердечності, турботливості, самовідданості, створювався специфічний простір духовності і моралі, де найбільш вдало трансформувалися внутрішньо-емоційні потреби людини творити добро в конкретно-практичні дії реальної допомоги. Тож, приходимо до висновку, що «милосердна природа» благодійності, поєднана з «ментальною природою» жінок закладали парадигмальні основи жіночої благодійності в освіті як духовно-морального феномену.

Вважаємо також за потрібне підкреслити, що особливістю духовно-морального феномену благодійної діяльності є те, що в усі часи національних криз і негараздів, вона була тією, майже єдиною силою, що «згуртовувала» суспільство, допомагала йому вистояти і пережити скрутні часи, зберегти етнічну самобутність, національні традиції, освіту і культуру.

Оцінюючи благодійну діяльність з позицій духовності і моралі, можемо стверджувати, що в сучасних умовах «комерціалізації» і «ринковизації» освіти, певною мірою, нівелюються одвічні християнські цінності милосердності, жер-

товності, безкорисливості, любові до ближнього, що створює загрозу появи бездуховності, меркантильності, нехтування моральних, правових, соціальних норм суспільства. У свою чергу, це спричиняє зміщення акцентів мотивації благодійної діяльності в бік раціоналізму, надмірного прагматизму, особистої вигоди та заробітку; зумовлює перетворення «милосердних справ» в «данину моді» або рекламу винятково свого імені (назви), торгової марки; популяризацію чи зміцнення іміджу власної підприємницької діяльності тощо.

Таким чином, духовно-моральне відродження українського суспільства в цілому та освітньої галузі зокрема, сьогодні є вкрай актуальним і необхідним. Ці процеси безпосередньо пов'язані з благодійною діяльністю в освіті; вони взаємозумовлюють, взаємовпливають і взаємодоповнюють один одного. У зв'язку з цим, розвиваючи сектор благодійних ініціатив в освітній галузі ХХІ ст., слід звернути вагу на підтримку національних освітньо-культурних програм, проєктів, громадських ініціатив, які виховують у молодого покоління добро, милосердність, жертівність; на підготовку педагогічних кадрів, які формують у дітях стійкі моральні якості та духовні цінності; на заснування приватних та фінансування державних навчальних закладів, які є не лише освітніми осередками, а й центрами формування духовності і моралі молоді (школа духовного розвитку, гуртки духовного співу, просвітницькі, екологічні, туристично-краєзнавчі, декоративно-ужиткові та образотворчого мистецтва й ін.).

Така підтримка духовно-морального напрямку благодійних ініціатив в освіті, скерована на формування духовних та моральних якостей підростаючого покоління, у цілому сприяє вихованню майбутніх благодійників, добровольців, меценатів української держави, які у подальшому мають розвивати її міць, добробут; стверджувати міжнародний авторитет та формувати позитивний імідж.

Осмилення благодійної діяльності жінок у площині *історико-педагогічного сприйняття*, дає можливість проаналізувати цей феномен у контексті розвитку освітньої галузі України ХVІІ – 70-х рр. ХVІІІ ст. і визначити суттєві моменти для формування освітнього простору в ХХІ ст.

Як нами зазначалося, освітня галузь в Україні досліджуваного часу ґрунтувалася на поєднанні православних традицій Київської Русі з західноєвропейською парадигмою освітньої культури, що в перспективі давало можливість виховати нове покоління освічених людей, здатних ідеологічно протистояти польсько-шляхетському поневоленню та утискам російської імперії. Саме в руслі такої освітньої ідеології зароджуються перші інноваційні для того часу православні осередки: Острозька греко-слов'яно-латинська академія та школа Львівського Свято-Успенського братства. Ці заклади стали зразком для заснування мережі подібних установ: школи Луцького Хрестовоздвиженського братства, Києво-Могилянського колегіуму, згодом академії; Вінницького, Гощинського, Кременецького, Чернігівського, Переяславського колегіумів та ін.

Модернізація системи освіти ХVІІ – 70-х рр. ХVІІІ ст. безпосередньо впливала на розвиток благодійних ініціатив приватних осіб і напряму залежала від них. У ході дослідження зроблено висновок, що саме благодійна діяльність виступала дієвим важелем розбудови та розвитку національної галузі освіти на українських землях розглядуваного періоду. Соціальне усвідомлення необхідності її розбудови, як суттєвого чинника збереження самобутньої культури і традицій, формування духовності та етичних цінностей українського народу, привертало увагу багатьох патріотично налаштованих громадян, значна частина з яких були жінки. Тож, осмилення обраної проблеми в історико-педагогічному вимірі, дає підстави розглядати освітній процес ХVІІ – 70-х рр. ХVІІІ ст. у поєднанні з основними задачами національно-визвольної боротьби українського народу за свободу, волю і незалежність, а отже, встановити тісний взаємозв'язок між благодійною діяльністю жінок, освітньою галуззю України та національно-визвольним рухом.

Екстраполюючи історико-педагогічний вимір жіночої благодійної діяльності на освітню галузь XXI ст., знаходимо багато спільного, зокрема в усвідомленні соціальної необхідності і важливості розбудови та розвитку національної освіти як «... стратегічного ресурсу соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів тощо» [3, с. 86]. Ці процеси формуються адекватно сучасним інтеграційним та глобалізаційним тенденціям і нерозривно пов'язані з ухваленням системи освіти до європейського та світового освітнього простору.

Водночас, як свідчать реалії сьогодення, українське суспільство XXI ст. не в повній мірі забезпечило престижність освітньої галузі, як це було за часів XVII – 70-х рр. XVIII ст. Проблеми освіти в рейтингах пріоритетних сфер благодійної діяльності з-поміж соціального захисту, підтримки громадських ініціатив, культури, дозвілля сьогодні посідають останні місця, що стало наслідком низької мотивації громадськості та бізнесових структур до інвестування освітнього сектору. У зв'язку з цим, першорядним завданням для українського суспільства на порозі третього тисячоліття має стати підвищення престижності та конкурентоспроможності освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, кожного громадянина [3, с. 86]; популяризація благодійності в освітній галузі; виховання культури благодійної діяльності; творче використання багатого історико-педагогічного досвіду «... безкорисливого служіння кращих представників вітчизняної громадськості на освітянській ниві» [2, с. 405].

Оцінюючи благодійність жінок в освіті XVII – 70-х рр. XVIII ст. як *соціально-громадський феномен*, акцентуємо увагу на сфері громадської активності, до якої належить сектор благодійної діяльності. У цьому контексті основною мотиваційною силою благодійних учинків людини виступає не «спасіння власної душі та покаяння перед Богом», а почуття соціальної справедливості, відповідальності, громадського обов'язку і свободи; усвідомлення необхідності збереження самобутньої культури і традицій, формування духовності та етичних цінностей українського народу через розбудову та розвиток національної галузі освіти. Погляд на благодійність як на форму громадянської свободи та ініціативи розкриває закономірність між рівнем благодійності як соціальної практики та свободою економічних суб'єктів самостійно розпоряджатися своїми капіталами і майном, скеровуючи їх на той чи інший об'єкт благодійності. Тож, масштабність благодійної діяльності стає тим більшою, чим вищий кредит довіри, взаємозв'язок та взаємодія між державою і громадянським суспільством.

У досліджуванім нами період, пріоритетною формою організації благодійної діяльності жінок була приватна, яка персоніфікувалася з конкретною особою, окремими родинами або династіями. Ця допомога надавалася об'єктам благодійної підтримки або безпосередньо, або через різні громадські об'єднання того часу: міщанські братства, церковні, монастирські громади тощо. Відтак, можемо говорити про окремі прояви громадської жіночої благодійності, яка діяла за принципами добровільності, безкорисності, жертвовності, і була праобразом у майбутньому жіночих благодійних фондів, організацій, товариств, спілок тощо.

У цілому, участь прогресивної частини жінок у благодійному процесі в освіті XVII – 70-х рр. XVIII ст. ми розцінюємо як прояв їхньої громадської позиції і мужності, особистої відповідальності і обов'язку, патріотизму і свободолобства, які вони скеровували на боротьбу українського народу за свободу, волю і незалежність. Серед таких жінок, які становили «ядро нації, зберігали її ментальність і цілісність» (С. Генік), ми називаємо імена Ганни Гойської, Галшки Гулевичівни, Раїни Могилянки-Вишневецької, Раїни Соломирецької-Гойської, Раїни Козерад-Боговитиної Ярмолинської, Марини Мокієвської-Мазепа, (у чернецтві Марія-Магдалена Мазепина), Анастасії Скоропадської, Наталії Розумовської, Наталії Долгорукої (у схимі «Нектарія») й ін. Благодійна діяльність цих жінок скеровувалась не лише на

допомогу окремим нужденним верствам населення, а й, передусім, на поліпшення умов громадського життя, вирішення важливих функцій розвитку суспільства, країни і нації в цілому. Отже, тут ми бачимо приклад поєднання «милосердної природи» благодійності з її «громадською сутністю», з чого робимо висновок про те, що «рівень розвитку благодійності залежить не скільки від багатства багатих і бідності бідних, а напряду залежить від рівня розвитку громадської свободи та ініціативи в країні» [1, с. 16].

Такими чином, розвиваючи сектор благодійних ініціатив в освіті України XXI ст., слід зважати на аксіому «вільна людина – розвинене громадянське суспільство – сильна цивілізована держава», що робить акцент на громадській сутності благодійності і передбачає виховання громадянської культури населення, його патріотизму, соціальної відповідальності, обов'язку на засадах егалітаризму і паритетної рівності. У свою чергу, це змінює сучасну природу благодійних практик (з милосердної на громадську), яка сьогодні є основою для розвитку концепції системної благодійності, сучасного інституту волонтерства, соціальної відповідальності бізнесу, формування громадської думки щодо благодійних ініціатив, фандрайзенгу як перспективної стратегії благодійної діяльності в освіті тощо. У зв'язку з цим, концептуальними засадами сучасної благодійної діяльності стає гуманізм, демократизм, плюралізм, прозорість, партнерство, солідарність, інноваційність, системність, відповідальність, суспільна довіра, толерантність, гендерна рівність, правове забезпечення і регулювання, керованість, підзвітність, професіоналізм. Слід звернути також увагу й на відповідальність та обов'язок з боку держави¹ за розвиток благодійних ініціатив, що має проявлятися у створенні відповідної законодавчої бази, моральному заохоченні благодійників, прямому субсидюванню благодійних інституцій тощо [1].

Отже, як бачимо, основна задача становлення і розвитку благодійної діяльності в освіті на сучасному етапі формування демократичного, громадянського і правового суспільства полягає у створенні належних умов для сприйняття населенням, бізнесовими структурами і державою благодійної діяльності як форми громадської свободи та ініціативи. Разом із тим, вважаємо, що на тлі окреслених тенденцій, все ж не варто зневажати милосердну природу благодійних практик, яка має залишатися в основі всіх благодійних намірів і справ.

Осмилення жіночої благодійної діяльності в освіті у *соціально-економічному вимірі* тісно пов'язано з попереднім тлумаченням благодійності як соціально-громадського феномену. Це виходить із того, що масштаби благодійної діяльності як соціальної практики, насамперед, залежать від рівня свободи економічно спроможних суб'єктів самостійно розпоряджатися частиною своїх доходів і скеровувати їх на власний розсуд у ту чи іншу сферу громадського життя. На цій основі благодійна діяльність жінок виступає «свободною і добровільною формою перерозподілу коштів або майна приватних осіб та корпорацій» [1, с. 10]. З позицій регулювання стратифікаційних процесів суспільства, благодійність являє собою своєрідний соціальний буфер, що контролює економічний перерозподіл між бідними та багатими, тож сприймається суспільством як необхідний і гуманний акт

¹ Інколи в сучасному дискурсі проблеми вживається термін «державна благодійність». На наш погляд, використання такого словосполучення є не зовсім коректним, оскільки держава через свої законодавчі, виконавчі та інші органи, установи і організації не може бути суб'єктом благодійної діяльності, адже турбота про соціальну захищеність громадян входить до прямих її обов'язків (це суперечить самій соціальній природі явища благодійності, його добровільності й безкорисності) і гарантується Конституцією України. Держава проявляє піклування, надає гуманітарну, соціальну та іншу допомогу, але благодійну діяльність як таку, проводити не може, – вона лише її ініціює, узгоджує, регулює, контролює через свої закони та нормативно-правові акти, а, відповідно, така діяльність не може вважатися благодійною. Тому, на наш погляд, доречніше вживати термін не «державна благодійність», а «державне забезпечення і регулювання благодійності».

милосердя і соціальної справедливості, як недержавний «соціально добровільний податок» на «свій добробут», на «розкіш життя» тощо.

У досліджуваній нами період благодійна підтримка освітньої галузі проявлялася через надання значних грошових унесків, великих земельних володінь; дарування маєтностей, цінних коштовностей, що було можливим за наявності багатих дарувальників, – суб'єктів благодійності. Такими на той час були світські магнатські родини та православна церква. У ході дослідження встановлено, що в українському суспільстві були створені майже всі соціально-економічні передумови, що визначали фінансову незалежність і свободу жінки, а відтак – забезпечували її повноцінну участь у благодійному процесі як важливого суб'єкта.

Таким чином, благодійна діяльність як соціально-економічний феномен («соціалізація справедливості») є невід'ємною і важливою складовою цивілізованого розвитку суспільства. Чим більшою є економічно-майнова різниця між «багатими» і «бідними», тим ця діяльність, у масштабах держави, набуває значнішої соціальної цінності і справедливості, необхідної, в першу чергу, для зняття соціально-економічної напруги в суспільстві. У зв'язку з цим, сучасний сектор благодійності в освіті потребує оптимального і цільового використання переваг ринкової економіки (багатоканальне фінансування освіти через запровадження систем субсидій, грантів, кредитів; упровадження корпоративного зв'язку вищих навчальних закладів із роботодавцями; розробка системи замовлень від структурних підрозділів освіти на розробку та виробництво продуктів, що забезпечуватимуть освітні процеси й ін.); використання інноваційних технологій фандрайзенгу; упровадження в діяльності благодійних фондів та організацій схем соціального маркетингу; скорочення фінансових витрат шляхом залучення волонтерів; підготовка менеджерів з питань благодійності; зміцнення зв'язків у триаді «державна – бізнес – громадський сектор»; розробки нових механізмів економічної підтримки сектору благодійної діяльності тощо.

Таким чином, факт історичного існування благодійної діяльності жінок як дієвого важеля розбудови та розвитку освітньої галузі України свідчить про життєздатність і перспективність цього феномену, його можливість еволюціонувати, розвиватися, адекватно оновлюватися і гнучко реагувати на динамічні зміни в соціально-економічному, культурному та духовному житті суспільства. Зважаючи на прогностично-проективний потенціал жіночої благодійності, вважаємо, що в сучасних умовах входження України до світового освітнього простору, саме благодійність як суспільно-громадська, соціально-економічна та професійно налагоджена сила (поряд із державним програмами підтримки) має стати важливим засобом розбудови та розвитку освітньої галузі, яка забезпечує особисте благополуччя людини, економічне процвітання держави, її могутність та авторитет.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. В контексті проведених науково-педагогічних пошуків потребують подальшої розробки прогностичні тенденції розвитку та стратегічні напрями творчого використання здобутків жіночої благодійної діяльності в освіті України XXI ст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Благотворительность в России 2003/2004. Исторические и социально-экономические исследования. – Спб. : Мзд-во им. Н. И. Новикова, 2004. – 608 с.
2. Друганова О. М. Розвиток приватної ініціативи в освіті України (кінець XVIII – початок XX століття) : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 / Олена Миколаївна Друганова. – Харків, 2009. – 478 с.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки // Вища школа. – 2013. – № 2. – С. 86-106.
4. Національна доктрина розвитку освіти (витяг). Затв. Указом Президента України №347/2002 від 17.04.2002 / Управління освітою. – 2005. – №15-16. – С. 25-46.

5. Равкін З. Актуальные проблемы методологии ист.-пед. исследований / З. Равкін. – М., 1993. – 93 с.

6. Сухомлинська О. В. Историко-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем / О. В. Сухомлинська. – К. : А.П.Н., 2003. – 68 с.

ЕЛЕНА ИЛЬЧЕНКО

СОВРЕМЕННАЯ ОЦЕНКА ИСТОРИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОПЫТА БЛАГОТВОРИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЖЕНЩИН В ОБРАЗОВАНИИ УКРАИНЫ

Проведено оцінювання історико-педагогічного досвіду благодійної діяльності жінок XVII – 70-х гг. XVIII ст. як дійсного рычага розвитку освітньої сфери України. Представлена оцінка досвіду жіночої благодійності як духовно-морального феномена, історико-педагогічного феномена, соціально-общественно-го феномена, соціально-економічного феномена.

Ключевые слова: *современная оценка, исторический опыт, образовательная отрасль, феномен женской благотворительной деятельности (духовно-моральный, историко-педагогический, социально-общественный, социально-экономический).*

OLENA ILCHENKO

MODERN ESTIMATION OF HISTORICAL PEDAGOGICAL EXPERIENCE OF WOMEN'S CHARITABLE ACTIVITY IN EDUCATION OF UKRAINE

The evaluation of historical pedagogical achievements of women's charitable activity of 1600-1770 is carried out as an effective lever of development of educational field of Ukraine. For the basis of reaching this purpose of "existing in contemporaneity" one of scientific approaches offered by the Russian scholar Z. Ravkin is taken, the essence of which consists in analytical synthetic generalization of concrete historical process (fact, phenomenon) close by value and by the conditions of motion to the certain event in the modern educational sphere. Conducted analysis of specificity of historical pedagogical context of the investigated period, and also the exposures of development features of native education on the modern stage of its existence have showed the similar tendencies in general approaches concerning realization of strategic aim and tasks of the national system of education. In this connection in the article the estimation of experience of charity is presented as the spiritual moral phenomenon, historical pedagogical phenomenon, social-public phenomenon and socio-economic phenomenon. It is shown in the research, that in the modern conditions of entering Ukraine into the outer educational space exactly the charity as socially-public, socio-economic and professionally adjusted force (along with the state programs of support) must become the important means of educational sphere development. The prospects of further scientific researches which consist of development of prognostic progress and strategic directions of the creative usage of achievements of woman charitable activity trends in education of Ukraine in the 21st century are outlined.

Keywords: *modern estimation, historical experience, educational sphere, phenomenon of charitable activity of women (spiritually-moral, historical pedagogical, socio-public, socio-economic).*

Одержано 23.04.2013, рекомендовано до друку 20.05.2013.